

Leerplan Gezondheidszorg: overwegingen in functie van concretisering lessentabel en de verdeling van opdrachten

1 Suggesties vanuit leerplan en lessentabel

1.1 Leerplan

Opbouw leerplan	Suggesties
Kwaliteitsvol handelen	Opnemen binnen uren Zorg en agogisch handelen
Agogisch handelen m.i.v. zorgrelatie en psychologie	
Zorg m.i.v. anatomie en fysiologie	
Maatschappelijke context van het werkveld	
Onderzoekscompetentie	
Stage	Advies blokstages

1.2 Lessentabel

Administratieve vakbenamingen:

- AV Filosofie
- AV Gedragwetenschappen
- TV/PV Opvoedkunde
- AV Pedagogie
- AV Psychologie
- TV/PV Verpleegkunde
- TV/PV Verzorging
- AV Biologie
- TV Toegepaste biologie

2 Overwegingen

Het concretiseren van de lessentabel en bijhorende opdrachtenverdeling is afhankelijk van het samenspel tussen volgende elementen:

- pedagogische en pedagogisch-didactische keuzes die je als directeur of schoolteam maakt;
- situering van gezondheidszorg binnen het aanbod op de school, m.i.v. beschikbare infrastructuur;
- het beschikbare lerarenkorps: zowel qua discipline (bekwaamheidsbewijzen) als qua expertise.

Onderstaande overwegingen worden geformuleerd vanuit het perspectief van beleidskeuzes. De regionale begeleiders duiden in het leerpad (verdiepingssessie) de relatie tussen keuzes m.b.t. organisatie en leerplanrealisatie.

We zetten een aantal pedagogische en pedagogisch-didactische keuzes op een rijtje.

2.1 Gemeenschappelijk funderend leerplan (GFL): keuzes van de school en mogelijke samenhang of samenwerking met het leerplan Gezondheidszorg

Vanuit het studierichtingsprofiel is er een inhoudelijke samenhang tussen het GFL en het leerplan Gezondheidszorg. Die samenhang staat mogelijke keuzes van de school in relatie tot het omgaan met het GFL niet in de weg. De inhoudelijke samenhang kan bepaalde keuzes faciliteren zoals de keuze voor bepaalde projecten of de koppeling van bepaalde doelen aan het leerplan van het specifiek gedeelte. Het kan ook een opportuniteit zijn om het leerplan Mens & samenleving toe te wijzen aan een leraar van het specifiek gedeelte. Dat kan eveneens mogelijkheden bieden tot kleuring, verdieping of verbreding vanuit het studierichtingsprofiel (zie 2.2).

Zo zijn er 2 leerplandoelen uit het GFL letterlijk opgenomen in het leerplan. De formulering is wel gekleurd vanuit het studierichtingsprofiel. Het betreft LPD 1+ (LPD 16+ in III-Gez-da) en LPD 8 (LPD 39+ in III-Gez-da).

Vanuit de leerplandoelen kan je, wanneer daarvoor tijd wordt voorzien, bij de uitwerking streven naar een integratie van doelen uit het GFL. Het betreft:

- LPD 2+ (dialogeren over levensbeschouwing, inspiratie en zingeving kan worden geïntegreerd in het werken rond LPD 1, 5, 15+, 20 of 21);
- LPD 3 en 4 (identiteit - GFL) kunnen worden geïntegreerd in het werken rond ontwikkelingspsychologie (LPD 17) of maatschappelijke thema's (LPD 39+);
- LPD 5 (GFL) kan worden geïntegreerd vanuit het werken rond LPD 20 (agogische handelen).
- LPD 6 (GFL) kan worden gerealiseerd vanuit LPD 5 (samenwerking in cliëntgerichte zorgrelatie) en 6 (samenwerken in team) in het leerplan Gezondheidszorg.
- LPD 15 (GFL): het ontwikkelen van gezondheidsvaardigheden m.b.t. het mentale welzijn is opgenomen in het leerplan Gezondheidszorg (LPD 12+). Werken rond LPD 8 (hygiëne), LPD 9 (veilig handelen), LPD 10 (ergonomie), LPD 19 (determinanten gezondheidsgedrag en gezondheidsbevordering) biedt mogelijkheden om het doel zoals het geformuleerd staat in LPD 15 te realiseren.
- LPD 19 kan worden opgenomen vanuit een focus op het beroepsgericht gedeelte (deontologie, stage) ...

2.2 Welke keuzes maak je voor het complementair gedeelte?

- Gebruik je deze uren om het urenpakket specifieke vorming te verruimen, bv. om geïntegreerd werken te faciliteren?
- Kies je voor het aanbieden van een vak dat relevant is het vanuit studierichtingsprofiel (vorm van verdieping)? Bijvoorbeeld:
  - Artistieke vorming - afhankelijk van keuze GFL: verdiepend ingevuld in functie van het studierichtingsprofiel (expressie-regelen en begeleiden van ontspannings- en vrijetijdsactiviteiten);
  - Mens & samenleving - afhankelijk van keuze GFL. Het complementaire vak Mens & samenleving kan ruimte bieden om een aantal eerder maatschappelijke doelen uit het leerplan Gezondheidszorg te verbreden (bredere maatschappelijke context);

- Nederlands in functie van communicatie en agogisch handelen;
- Biologie in functie van verdieping van anatomie en fysiologie;
- ...
- Wil je andere keuzes maken? Bv. ICT (GFL), Artistieke vorming vanuit het perspectief van algemene vorming, natuurwetenschappen vanuit het perspectief van algemene vorming of verder studeren?

2.3 Overwegingen i.v.m. werkplekieren en stage vanuit het oogpunt van schoolorganisatie

2.3.1 Pedagogisch overwegingen m.b.t. stage en werkplekieren

Hoe verhoudt de visie van de school op stage in de studierichting Gezondheidszorg zich tot de schoolvisie op werkplekieren binnen de verschillende studierichtingen?

2.3.2 Pedagogische overwegingen m.b.t. de organisatie van stage

- Plaats in het curriculum

In de scenario's gaan we uit van een evenwichtige spreiding in de graad. Kies je daarvoor of maken volgende factoren het mogelijk dat leerlingen bv. meer stage lopen in het zesde jaar:

  - de lokale context (voldoende stageplaatsen na de volledige uitrol van de modernisering);
  - de afstemming met de stageplanning over verschillende studierichtingen heen;
  - de koppeling met de lesroosters van leraren, bv. maakt de opdracht van de stagebegeleider het mogelijk om bepaalde aantal leerlingen kwaliteitsvol te begeleiden binnen de voorziene stageweken?
- Relatie tot andere vormen van werkplekieren

Wil je binnen de schoolcomponent inzetten op praktijklessen op verplaatsing of op vormen van werkplekieren zoals observatieactiviteiten, extramuros ...?
- Stagebegeleiding
  - Welke leraren begeleiden de leerlingen op stage? Kies je voor gecombineerde opdrachten (lesopdracht/stage) of niet? (zie aandachtspunt 2.7)
  - Opdracht van de stageopdracht: welke noemer hanteer je? Aantal leerlingen per stagebegeleider in relatie tot de opdracht? Koppel je stagebegeleiders aan stageplaatsen of enkel aan leerlingen (verplaatsingen? vast ankerpunt per stageplaats? ...)?
- Stagecoördinatie

Krijgt iemand de verantwoordelijkheid (in opdracht) voor de coördinatie en welke taken wijs je een eventuele coördinator toe, bv. het zoeken van stageplaatsen en instaan voor de contacten met de stageplaatsen en planning, de administratieve opvolging, wijzigingen aan het regelgevend kader opvolgen, afwezigheden van leerlingen op stage opvolgen en een eventuele planning van inhaalstages, medisch onderzoek regelen en opvolgen.
- Kan en wil je stage-overleg structureel inplannen in de lesroosters van leraren/stagebegeleiders?
- Werk je een samenwerking met stageplaatsen (werkveld) uit vanuit een visie op kwaliteitszorg en wie staat daarvoor in (contacten, aanspreekpunt bij problemen, systematische bevraging, afstemming (ped.- didact.), evaluatie van stagewerking ...)?

2.3.3 Overwegingen op pedagogisch-didactisch vlak

- Vanuit overleg met de sector en vanuit pedagogisch-didactische overwegingen adviseren we de keuze voor blokstages. Wanneer leerlingen een langere periode op een stageplaats vertoeven, bevordert dat het leren van de leerling. Stageplaatsen investeren liever in langere stageperiodes dan in vormen van altemnerend leren.
- Wat zijn de verwachtingen ten aanzien van het lerarenteam m.b.t. de afstemming tussen de schoolcomponent en de stagecomponent? Beschouw je dat als een verantwoordelijkheid van de individuele leraren/stagebegeleiders, wordt het gefaciliteerd door structureel overleg of wordt het aangestuurd en begeleid door een (stage)coördinator?
- Wat zijn de verwachtingen ten aanzien van de stagebegeleider? Wat verwacht je m.b.t. voorbereiding, opvolging (min. aantal bezoeken per periode), evaluatie, afstemming met werkplek, administratie, begeleiding tijdens vakantieperiodes of op woensdagnamiddagen?
- Het begeleiden van stage in de socialprofit is bijzonder. Leerlingen werken met en zorgen voor cliënten. Ruimte en tijd voor coaching door de stagebegeleider en afstemming met de mentor en de stageplaats bevorderen kwaliteitsvol leren op school en tijdens stage. Hoe ga je om met de verhouding tussen het aantal leerlingen per stagebegeleider in relatie tot andere studierichtingen waarin werkplekleren of stage wordt georganiseerd?
- Wat is de visie op evaluatie van stage in verhouding tot het globaal evaluatiebeleid? Hoe verhoudt de visie op stage in een D/A-richting zich t.a.v. stage in een richting in de A-finaliteit? Kan er anders over stage worden gerapporteerd dan over de andere vakken in de studierichting?

2.3.4 Samenwerking met stageplaatsen (werkveld)

- Ben je bereid om de planning over scholen heen af te stemmen in functie van een optimale spreiding naar stageplaatsen toe?
- Investeer je in een inhoudelijke afstemming tussen stage en school en wie staat daarvoor in?
- Wat verwacht je als school van de stageplaats en wie bespreekt die verwachtingen?
- Wat verwacht de stageplaats van de leerling en wie bespreekt die verwachtingen?
- Wordt de aanpak op de werkplek meegenomen naar lespraktijk (inhoudelijke afstemming)?
- Wie wordt gecontacteerd bij problemen (op school, op de stageplek)?

2.4 Keuze voor het werken met pedagogisch-didactische werkvormen binnen het studierichtingsgedeelte?

Je bent als school(team) vrij om ook in het kader van het nieuwe leerplan te kiezen voor werkvormen die integratie of inoefenen van vaardigheden faciliteren zoals seminarie, geïntegreerd werken, project- of themawerking, casuïstiek) over rubrieken of vakken heen.

In de situatie vóór de modernisering wordt er binnen studierichtingen in het studiegebied gekozen voor vormen van geïntegreerd of vakoverschrijdend werken zoals integrale opdrachten in STW, seminarie in Gezondheid- en welzijnswetenschappen, projectwerking ...

2.4.1 Integratie

Op stage wordt er van leerlingen verwacht dat ze het geleerde m.b.t. de verschillende leerplanonderdelen functioneel inzetten bij het zorg dragen voor cliënten. Om leerlingen daarin te ondersteunen kan het zinvol zijn om in je organisatie-model (zie scenario's)

- structureel ruimte in te bouwen om te werken rond de integratie van verschillende leerinhouden en vaardigheden (bv. projectdagen of thematisch werken rond leerinhouden m.b.t. de zorgrelatie, psychologie, agogisch handelen, anatomie en fysiologie in relatie tot zorg

(bv. in combinatie met praktijkoefeningen (2.4.3) of de onderzoekscompetentie). Wanneer je binnen de ruimte voor het specifiek gedeelte kiest voor die optie vraagt dat om een goede voorbereiding en samenwerking in het lerarenteam om alle doelen binnen het beschikbare tijdsbestek te realiseren. Je kan er ook voor kiezen om binnen het complementair gedeelte ruimte te maken voor geïntegreerd werken.

- te streven naar een integratie van eerder praktisch gerichte doelen en theoretische doelen, bv.
  - je kan de doelen m.b.t. anatomie en fysiologie en bepaalde doelen m.b.t. kwaliteitsvol handelen clusteren met de doelen rond zorg;
  - je kan de doelen van de rubrieken zorgrelatie en psychologie en een aantal doelen m.b.t. kwaliteitsvol handelen koppelen aan de doelen van agogisch handelen.

Mogelijke thema's/projecten waarbij men inzet op integratie tussen doelen:

- diversiteit, werken rond sociaal gedrag en participatie van ouderen, inclusie, dementie, palliatieve zorg, gezinszorg ...

Bemerkingen

- Wanneer er op school niet wordt gekozen voor het structureel inbouwen van integratiemomenten, is het belangrijk dat leraren zelf de relevante samenhang benoemen en leerlingen bv. aan de hand van casussen de samenhang laten ervaren.
- Uiteraard kan het lerarenteam ervoor kiezen om de leerplandoelen ook binnen of over de inhoudelijke onderdelen heen thematisch of projectmatig uit te werken.

2.4.2 Workshops of thema's

Binnen seminarie, project, thematisch werken of een cluster/rubriek kan het zinvol zijn om in te zetten op workshops waarbij leerlingen kansen krijgen om specifieke leerinhouden of vaardigheden te verwerven of in te oefenen. Bv.

- Workshops waarbij wordt ingezet op de herhaling of verdieping van vaardigheden uit de 2de graad, bv. met betrekking tot ADL, communicatie ... Dat biedt kansen om te differentiëren in functie van zij-instromers.
- Workshops vrijetijdsbesteding en expressie: binnen integrale opdrachten STW en binnen het leerplan Jeugd- en gehandicaptenzorg is er een component expressie. In het leerplan Gezondheidszorg zijn geen expliciete expressiedoelen opgenomen. In dit leerplan worden expressieve/creatieve vaardigheden en een creatieve houding beschouwd als een onderdeel van het agogisch handelen, bv. LPD 22. Dat vraagt van leerlingen en leraren, naast kennis van de basiscompetenties, ontwikkelingspsychologie en agogisch handelen, onderliggende vaardigheden m.b.t. expressie binnen de context van zorg. Het inrichten van workshops rond expressie is een mogelijkheid. Ook de keuze voor een verdieping van (het vak) artistieke vorming (complementair gedeelte, zie punt 2.2) kan hier faciliteren.
- Workshops rond EHBO, inoefenen van verpleegtechnische handelingen ...
- Workshop rond deontologie en ethiek, bv. in samenwerking met de leraar godsdienst;
- Workshops gezinszorg, bv. bezoek, getuigenis, praktijkoefeningen rond het organiseren en het combineren van zorgtaken en beperkte huishoudelijke taken;
- ...

Je kan het werken met workshops zowel integreren binnen de bestaande inhoudelijke rubrieken als binnen de uren die je voorziet voor thematisch of geïntegreerd werken.

2.4.3 *Praktijkoefeningen of skillslab vanuit casuïstiek*

Het uitschrijven van casussen voor praktijkoefeningen biedt kansen om doelen m.b.t. zorg te integreren met leerinhouden en/of doelen vanuit andere rubrieken.

Je kan het werken met casussen bij praktijkoefeningen zowel integreren binnen de bestaande inhoudelijke rubrieken als binnen de uren die je voorziet voor thematisch of geïntegreerd werken.

2.5 **Keuze van een concretisering van de lessentabel vanuit leerlingen- of lerarenperspectief?**

Vanuit het samenspel met de overwegingen vanuit punt 3 kan je ervoor kiezen om:

- bepaalde inhoudelijke onderdelen (anders) te clusteren binnen één leerjaar of graad;
- de inhoudelijke onderdelen verder op te splitsen, bv. in functie van opdrachtverdeling.
Vraag ter overweging: Betekent een opdeling van een inhoudelijk onderdeel in functie van de opdracht van leraren ook een opdeling in ‘vakken’ of ‘clusters’ vanuit het perspectief van de leerling?

Voorbeelden

- Je kan ervoor kiezen om de rubriek maatschappelijke context van het werkveld enkel te koppelen aan het zesde jaar (3.1 basistabel). Je zou deze rubriek ook kunnen koppelen aan projectwerking of geïntegreerd werken (scenario 4).
- Je kan ervoor kiezen om de doelen m.b.t. zorgrelatie, psychologie en agogisch handelen op te splitsen. Zo kan je kiezen voor een rubriek zorgrelatie en agogisch handelen en een rubriek psychologie (scenario 4). Een aantal doelen van de rubriek kwaliteitsvol handelen kan je verdelen en koppelen aan beide rubrieken. Ook een andere verdeling is uiteraard mogelijk.
- Je kan ervoor kiezen om binnen een rubriek een aantal doelen te clusteren.
  - Je zou ervoor kunnen kiezen om de doelen uit de rubrieken te clusteren en te behandelen via projectwerking of seminarie (punt 2.4), bv. thema palliatieve zorg (LPD 37 + LPD 21(gedeeltelijk)).
  - De doelen m.b.t. het uitvoeren van verpleegtechnische handelen (LPD 33 en 34) en EHBO (LPD 35) maken deel uit van de rubriek zorg. Omdat die doelen bij voorkeur worden aangeleerd door een verpleegkundige (zie 7.2) zou je ze kunnen clusteren. Je kan ook een aantal doelen m.b.t. kwaliteitsvol handelen aan die rubriek toevoegen of LPD 19 (gezondheidsgedrag) (scenario 1).
  - Je zou werken rond EHBO kunnen isoleren uit de rubriek zorg en dat studierichtingsoverstijgend aanbieden met de richtingen Opvoeding en begeleiding of Basiszorg en Ondersteuning of Kinderzorg (oude structuur) (2.6.3).
  - Je kan ervoor kiezen om het werken m.b.t. bovenstaande doelen te koppelen aan vormen van geïntegreerd werken zoals ‘workshops’ of praktijkoefeningen vanuit casuïstiek waarbij een verpleegkundige instaat voor dat onderdeel (scenario 5).
- Wanneer twee leraren instaan in voor een onderdeel/rubriek, bv. zorg + zorgrelatie, staan zij dan samen in voor dat onderdeel in functie van evaluatie en rapportering of maak je de keuze voor aparte onderdelen op het rapport, bv. zorg en zorgrelatie? In beide gevallen dienen de leraren onderling af te spreken hoe ze de doelen onder elkaar verdelen.

Bemerking: welke clusters of indelingen er ook wordt gemaakt, leraren zullen leerlingen de inhoudelijke samenhang tussen de verschillende onderdelen in het leerplan en hun doelen duidelijk moeten maken.

2.6 Situering van Gezondheidszorg binnen het aanbod op de school en mogelijke implicaties voor leerplanrealisatie en opdrachtenverdeling

2.6.1 *Samenhang met de derde graad Welzijnswetenschappen (DG)*

Er is een grote verwantschap tussen de doelen ontwikkelingspsychologie en Sociaal gedrag uit het vak Toegepaste sociale en gedragswetenschappen en de doelen ontwikkelingspsychologie en sociaal gedrag in de leerplannen Opvoeding en begeleiding, Gezondheidszorg, Wellness, Defensie en veiligheid en Sport.

De doelen m.b.t. ethiek, deontologie en wetgeving tonen verwantschap met de doelen Recht in het leerplan Welzijnswetenschappen en het doel m.b.t. ethische stromingen in het vak Toegepaste filosofie.

In Toegepaste sociale en gedragswetenschappen zijn er bijkomende doelen m.b.t. psychologie en sociale wetenschappen. In de leerplannen van de D/A-finaliteit worden de doelen meer geconcretiseerd vanuit de invloed van de beroepskwalificaties (BK) en worden er bijkomende BK-doelen opgenomen.

De doelen m.b.t. anatomie en fysiologie zijn verwant aan doelen anatomie en fysiologie in het leerplan Natuurwetenschappen B+S''.

Wanneer je bovenstaande studierichtingen in je aanbod hebt, kan je overwegen om de leraren in meerdere van die studierichtingen in te zetten (punt 3).

2.6.2 *Samenhang met Opvoeding en begeleiding, Wellness en schoonheid, Defensie en veiligheid en Sportbegeleiding (D/A)*

- Doelen ontwikkelingspsychologie en gedrag (psychologie)

Er is inhoudelijke gelijkgerichtheid tussen de doelen ontwikkelingspsychologie en gedrag (gezondheids- en sociaal gedrag) in de verschillende leerplannen. Omwille van de relatie met de beroepskwalificaties zijn de doelen gecontextualiseerd en geconcretiseerd in de verschillende leerplannen en soms zelfs verbreed vanuit de koppeling met de BK's.

Bemerkingen

- Het is niet evident om leerlingen uit de verschillende richtingen voor dit onderdeel samen te zetten. Indien je daarvoor toch opteert, is het belangrijk erover te waken dat de betrokken leerplandoelen in de breedste zin (cf. de verschillende leerplannen) worden benaderd of dat er wordt gedifferentieerd in functie van de studierichting.
- Wanneer je deze studierichtingen in je aanbod hebt, kan je overwegen om de leraren in meerdere van die studierichtingen in te zetten.
- In functie van de instroom van leerlingen uit de D-finaliteit in de derde graad D/A is het zinvol om te weten dat de leerlingen uit de D-finaliteit (Maatschappij en welzijn) vanuit het specifiek gedeelte met de leerinhouden en doelen vertrouwd zijn m.u.v. gezondheidsgedrag.
- Doelen ethiek en deontologie: samenwerking met het vak godsdienst is aanbevolen.

2.6.3 *Samenhang met Wellness en schoonheid en Sportbegeleiding (D/A)*

- Doelen anatomie en fysiologie

Er is inhoudelijke gelijkgerichtheid tussen de doelen anatomie en fysiologie in de verschillende leerplannen. Omwille van de relatie met de beroepskwalificaties zijn de doelen gecontextualiseerd en geconcretiseerd in de verschillende leerplannen en soms zelfs verbreed vanuit bv. de koppeling met de BK's.

2.6.4 *Samenhang met Opvoeding en begeleiding, Basiszorg en ondersteuning (A) en specialisatiejaar Thuis- en bejaardenzorg/zorgkundige en Kinderzorg (oude structuur).*

- Doel EHBO en levensreddend handelen (LPD 36)

Het werken rond EHBO en levensreddend handelen bij baby's en peuters maakt ook deel uit van de leerplannen Basiszorg en ondersteuning, Opvoeding en begeleiding en Kinderzorg (oude structuur). In deze richtingen kan je aan het einde van de derde graad of specialisatiejaar, in functie van het werken in de kinderopvang, leerlingen een attest uitreiken dat bevestigt dat leerlingen lessen m.b.t. levensreddend handelen bij baby's en peuters kregen cf. de voorwaarden rond Levensreddend handelen. Rekening houdend met de richtlijnen en voorwaarden van Kind en Gezin/Opgroeien (zie o.a. [attest levensreddend handelen](#)) moeten de lessen levensreddend handelen in deze richtingen gegeven worden door een verpleegkundige. In de richting Gezondheidszorg heeft een mogelijk attest rond levensreddend handelen geen civiel effect. Een dergelijk attest wordt niet gevraagd door het werkveld. Het kan voor dit doel een opportuniteit zijn om het levensreddend handelen bij baby's en peuters richtingoverstijgend uit te werken (inzetbaarheid verpleegkundige) met behulp van workshops, bv. één keer in het vijfde jaar voor de start van stage en een herhaling in het zesde jaar. Je kan daarvoor eventueel ook een externe (erkende) organisatie aanspreken. In de richting Gezondheidszorg wordt EHBO uitgebreid vanuit de link met verpleegtechnische handelingen en zorgsituaties (bv. EHBO bij verslikken).

- Ook in de A-finaliteit maakt zorg en het uitvoeren van een set van relevante competenties (Basiszorg en ondersteuning) deel uit van specifiek gedeelte. In het specialisatiejaar Thuis- en bejaardenzorg komen alle verpleegtechnische handelingen die verzorgenden en zorgkundigen uitvoeren aan bod. Toch is het niet aangewezen om de leerlingen uit beide finaliteiten daarvoor samen te zetten. In de dubbele finaliteit verwachten we, bv. vanuit de theoretische onderbouw m.b.t. anatomie en fysiologie, een hoger beheersingsniveau en een meer diepgaandere benadering. Wanneer je in beide richtingen zou kiezen voor workshops waarin technieken of vaardigheden worden ingeoefend, zou je dat eventueel voor bepaalde workshops kunnen overwegen.

2.6.5 *Overwegingen met betrekking tot infrastructuur*

De keuze voor geïntegreerd werken en het werken rond de doelen 'zorg' vereisen ruime polyvalente lokalen en/of specifieke verzorgingslokalen. Wanneer specifieke materialen, zoals bedden, niet kunnen worden geïntegreerd in een ruim polyvalent lokaal, is de aanwezigheid van een verzorgingslokaal of de mogelijkheid tot oefenen in praktijklessen op verplaatsing een noodzaak.

2.7 Samenstelling lerarenkorps

AV Filosofie; AV Gedragwetenschappen; TV/PV Opvoedkunde; AV Pedagogie; AV Psychologie; TV/PV Verpleegkunde; TV/PV Verzorging; AV Biologie; TV Toegepaste biologie

Vergelijking met koppelingen vóór de modernisering:

Sociale en technische wetenschappen	Gezondheids- en welzijnswetenschappen	Jeugd- en gehandicaptenzorg
-------------------------------------	---------------------------------------	-----------------------------

TV Opvoedkunde AV Bio/TV Toegepaste biologie <i>AV Chemie/Fysica/Natuurwetenschappen /Toegepaste chemie/Toegepaste fysica/Toegepaste natuurwetenschappen</i> AV Expressie TV/PV Huishoudkunde	TV en stage Verzorging TV en stage Opvoedkunde TV Toegepaste biologie <i>TV chemie en fysica</i>	TV en stage Opvoedkunde TV Opvoedkunde TV Verzorging TV Toegepaste biologie <i>AV Expressie TV Toegepaste psychologie/Recht</i>
---	---	---

Overwegingen en aandachtspunten

- Maken leraren met expertise m.b.t. zorg deel uit van je korps (bv. ook in bso) en wil je hen inzetten in de derde graad Gezondheidszorg?
Vanuit het werkveld (Federale raad voor verpleegkunde, federale Technische commissie, Vlaamse Taskforce/adviesgroep zorgkundige) streeft men naar garanties opdat de verpleegtechnische handelingen worden aangeleerd en ook stages worden begeleid door verpleegkundigen. Dat geldt in het bijzonder voor de bijkomende zorgkundige handelingen uit 2019 (LPD 34). We bevelen dan ook sterk aan om de rubriek zorg toe te vertrouwen aan een verpleegkundige. Wanneer je zorgkundigen in je korps hebt, zouden zij bv. kunnen instaan voor de rubriek zorg in het vijfde jaar (o.a. LPD 33 basiszorg) en zou je de rubriek zorg in het zesde jaar, bv. in combinatie met EHBO en stagebegeleiding kunnen voorbehouden voor een verpleegkundige. Wanneer je (nog) geen verpleegkundige in je korps hebt, kan het een optie zijn om bv. via het werken met gastdocenten, in te zetten op workshops (2.4.2) waarin verpleegtechnische handelingen of vaardigheden worden ingeoeffend en begeleid worden door een verpleegkundige.
- Heb je een pedagoog/opvoedkundige of psycholoog in je team die (nog) geen ervaring heeft met zorg, dan kan je opteren voor scenario 3 waarbij die leraren de eerder theoretische doelen behandelen (psychologie) en iemand met expertise in de zorg de rubriek zorgrelatie en agogisch handelen. Het is aan te bevelen dat alle leraren zich op termijn verdiepen in de context van de (gezondheids)zorg (bv. via stagebegeleiding, nascholing, bedrijfsstage, inlezen ...) en dat er wordt ingezet op samenwerking tussen de eerder theoretische (psychologie, zorgrelatie, anatomie en fysiologie) en de eerder praktijkgerelateerde rubrieken (agogisch handelen en zorg) en stage.
- Heb je een bioloog of wetenschapper in je team dan zijn er twee opties. De doelen in de rubriek anatomie en fysiologie zijn gebaseerd op de specifieke minimumdoelen. Die doelen bieden - in samenspel met de leerinhouden anatomie en fysiologie uit de tweede graad - een theoretische onderbouw voor het uitvoeren van verpleegtechnische handelingen. Bovendien vraagt het zorgdragen voor cliënten met specifieke aandoeningen (LPD 31) van leerlingen een integratie van anatomische en fysiologische kennis. Vanuit de SMD m.b.t. anatomie en fysiologie kan je 1 graaduur toewijzen aan de leraar wetenschappen. Wanneer de leraar wetenschappen de inhoud van de doelen vlot kan toepassen op de context van het verpleegtechnisch handelen van de zorgkundige, kan het graaduur anatomie en fysiologie met 1 graaduur worden uitgebreid vanuit de inhouden van het BK (scenario 2). Je zou daar uiteraard ook méér uren aan kunnen besteden (verbreding, verdieping). Indien je daarvoor zou kiezen, adviseren we om daarvoor een keuze te maken binnen het complementair gedeelte.
De redenering die hierboven wordt opgebouwd, kan ook worden gevolgd wanneer je het luik anatomie en fysiologie toevertrouwt aan een verpleegkundige. In dat geval geldt dat de verpleegkundige expertise heeft om de doelen anatomie en fysiologie vanuit de natuurwetenschappelijke insteek over te brengen.

- Heb je een leraar TV Recht (JGZ), dan kan je de component maatschappelijke context van het werkveld aan die leraar toevertrouwen. Inwerken in de context van de (gezondheids)zorg is uiteraard noodzakelijk.
  - Expertise hangt niet altijd samen met een bekwaamheidsbewijs of ervaring met (gezondheids)zorg:
    - Er zijn pedagogen, opvoedkundigen, ergotherapeuten of kinesisten in onderwijs die expertise hebben verworven in zorg.
    - Leraren die lesgeven in Gezondheid- en welzijnswetenschappen, hebben expertise opgebouwd of kunnen schakelen in functie van het nieuwe leerplan, bv. seminarie en stage of psychologie, gezondheid en welzijn (cluster zorg/ADL) of Jeugd- en gehandicaptenzorg. Uiteraard vraagt dat een inspanning om zich in te werken in de beroepscontext van de verzorgende en zorgkundige.
- Hetzelfde geldt voor leraren die instaan voor Sociale wetenschappen of expressie binnen Sociale en technische wetenschappen of nu lesgeven in Jeugd- en gehandicaptenzorg en instaan voor bv. expressie en animatie, beroepsgerichte psychologie en pedagogiek, (ortho)pedagogiek en (ortho)pedagogische vaardigheden.
- Een belangrijk aandachtspunt voor die leraren is dat men de leerinhouden benadert vanuit de focus van het nieuwe leerplan en niet vanuit het oude leerplan, bv. expressie benaderen als een onderdeel van pedagogisch handelen of GVO vanuit de focus van de leerplandoelen m.b.t. gezondheidsgedrag (LPD), gezondheidsbevordering en preventie (LPD) ....
- Voor leraren JGZ zal het belangrijk zijn om voor ogen te houden dat leerlingen de competenties van verzorgende en zorgkundige moeten verwerven en (nog) niet die van een opvoeder/persoonsbegeleider. Van een opvoeder/persoonsbegeleider worden andere competenties, een hoger beheersingsniveau op het vlak van agogisch handelen en een grotere verantwoordelijkheid en inzetbaarheid verwacht binnen (ortho)pedagogische contexten dan van een verzorgende/zorgkundige.
- Wanneer je op school de studierichting Welzijnswetenschappen (DG) inricht en een specifieke vakleraar hebt voor het vak toegepaste filosofie, kan je bij een keuze voor de basistabel overwegen om de rubriek maatschappelijke context van het werkveld en LPD 16+ (ethische keuzes) toe te vertrouwen aan die vakleraar of samenwerking te bevorderen.

3 Concretisering lessentabel

Vanuit bovenstaande overwegingen zijn er verschillende scenario's mogelijk. Je beschikt over 24 graaduren: 12 graaduren in het 5de jaar, 12 graaduren in het 6de jaar.

3.1 Basistabel

Opbouw leerplan	Suggesties per rubriek	5 ^{de} jaar	6 ^{de} jaar
Kwaliteitsvol handelen	Opnemen binnen uren inhoudelijke rubriek 'Zorg'	/	
Agogisch handelen m.i.v. zorgrelatie en psychologie	6 graaduren	3 graaduren	3 graaduren
Zorg m.i.v. anatomie en fysiologie	9 graaduren	5 graaduren	4 graaduren
Maatschappelijke context van het werkveld	1 graaduur		1 graaduur
Onderzoekscompetentie	Opnemen in samenhang met andere rubriek(en)		
Stage	8 graaduren	4 graaduren	4 graaduren

In de tabel wordt uitgegaan van een gelijkwaardige verdeling van stage tussen het 5de en 6de jaar (zie punt 2.3).

3.2 Scenario 1

Je kiest de basistabel als organisatiemodel. Binnen de rubrieken kies je bv. voor het werken met workshops of thema's al dan niet vanuit een keuze voor projectdagen (2.4.1).

3.3 Scenario 2

Je kan uit het blok zorg kiezen voor een aparte cluster anatomie en fysiologie. Je hebt daarvoor 2 opties:

Optie 1

		5 ^{de} jaar	6 ^{de} jaar
Anatomie en fysiologie	Vanuit de focus op SMD	1 graaduur	
	Vanuit focus op BK	1 graaduur	
Zorg		3 graaduren	4 graaduren

Optie 2

		5 ^{de} jaar	6 ^{de} jaar
Anatomie en fysiologie	Vanuit de focus op SMD	1 graaduur	
Zorg	m.i.v. van verdieping zorg vanuit focus op anatomie en fysiologie	4 graaduren	4 graaduren

3.4 Scenario 3

Je kan de doelen m.b.t. psychologie clusteren en kiezen voor de onderscheiden rubrieken psychologie en agogisch handelen vanuit een zorgrelatie.

	5 ^{de} jaar	6 ^{de} jaar
Agogisch handelen vanuit een zorgrelatie	2 graaduren	2 graaduren
Psychologie	1 graaduur	1 graaduur

3.5 Scenario 4

Je kan de uren uit de roze blokken (basistabel) verminderen om te komen tot een blok vakoverschrijdend of geïntegreerd werken: seminarie/project. Je kan er eveneens voor kiezen om binnen het complementair gedeelte ruimte te maken voor geïntegreerd werken.

Afhankelijk van de organisatorische of pedagogisch-didactische keuzes kies je voor onderstaande scenario's. Die scenario's zijn maar zinvol als je min. 2 graaduren in het 5de en/of 6de jaar uittrekt voor vakoverschrijdend en/of geïntegreerd werken. Je kan het aantal uren uiteraard uitbreiden.

- Optie 1:

Afhankelijk van de gekozen workshops/projecten/thema's verminder je het aantal uren zorg of agogisch handelen in functie van geïntegreerd werken.

- Optie 2:

Je kiest om in het vijfde en zesde jaar de doelen m.b.t. het inoefenen van verpleegtechnische vaardigheden en/of EHBO projectmatig of via workshops te behandelen en je combineert dat met scenario 1 of 4. Je besteedt daar binnen de rubriek zorg ongeveer 1 graaduur aan.

